

Dariusz Tchórzewski

ŁYŻWIARSTWO NA ZIEMIACH POLSKICH W OKRESIE ZABORÓW – CZĘŚĆ III

Łyżwiarstwo uprawiano w całej Galicji. Niewiele później niż LTŁ, bo w październiku 1871 r. powstaje „*Krakowskie Towarzystwo Łyżwiarskie*”. Organizowało ono ślizgawki na Stawie Zwierzynieckim, a następnie wydzierżawiło w tym celu staw w ogrodzie Kremerowskim. W 1877 r. zainicjowało działalność „*Krakowskie Towarzystwo Łyżwiarzy*” (KTŁ), które do swoich celów wykorzystywało staw przy ul. Karmelickiej. W lutym 1881 r. na stawie przy ulicy Kopernika, obok Ogrodu Botanicznego zostały rozegrane w Krakowie pierwsze zawody łyżwiarskie. Ciekawą formę jazdy na łyżwach zaproponowało KTŁ w 1883 r., przygotowując taflę do zjeżdżania o długości 6 m i nachyleniu 40°.

W kolejnych latach udostępniano krakowianom coraz więcej ślizgawek. Pod koniec XIX w. można było jeździć na łyżwach w parku Krakowskim, przy ulicy Kopernika i na Stawie Zwierzynieckim. Największą z nich otwarto w styczniu 1896 r. przy ulicy Wolskiej na boisku krakowskiego „*Sokoła*”, który przejął rozwój dyscypliny w mieście po rozwiązaniu KTŁ.

Sport łyżwiarski w Galicji szczyt swojej popularności odnotował w latach 1890–1900. Wiązało się to głównie z powstawaniem kolejnych „*gniazd sokolich*”. W tym czasie oddziały łyżwiarskie były pod względem liczebności drugie po kolarstwie, ponadto ślizgawki Towarzystw udostępniano szerokim warstwom społeczeństwa. Udokumentowanymi ośrodkami łyżwiarskimi, w których powołano stowarzyszenia łyżwiarskie były m.in. Towarzystwo Łyżwiarskie w Rzeszowie (1881 r.), Towarzystwo Łyżwiarskie w Tarnowie (1883 r.), Klub Łyżwiarski w Nowym Sączu (przed 1890 r.), Klub Łyżwiarzy w Wadowicach (przed 1890 r.), Towarzystwo Łyżwiarskie w Cieszynie (1892 r.) Na uwagę zasługuje też założone w 1871 r. Bielsko-Bialskie Towarzystwo Łyżwiarskie, które wzorem największych towarzystw Galicji wybudowało w 1896 r. w obrębie Plant Blichowskich Pawilon Lodowy z szatnią, wypożyczalnią i restauracją. W okresie zimowym koło pałacu tworzone miejskie lodowisko, które było oświetlane lampami elektrycznymi.

Niebagatelne znaczenie dla rozwoju łyżwiarstwa w Galicji miało wydanie przez Radę Szkolną Krajową okólnika z dnia 15 września 1890 r., skierowanego do wszystkich dyrekcji szkół średnich. W tym dokumencie Rada zobowiązuje dyrekcje tych placówek do zainteresowania młodzieży m.in. sportem: pływackim, łyżwiarstwem i zabawami ruchowymi na świeżym powietrzu. Dyrekcje zobowiązano ponadto do organizowania dla młodzieży osobnych godzin zajęć na lodzie, o ile to możliwe na istniejących obiektach w porozumieniu z ich właścicielami, a jeżeli takowych brak na ich terenie — rozważenie ich założenia.

Bez wątpienia, od początku jego powstania aż do 1914 r., za centrum sportu łyżwiarskiego w Galicji należy uznać Lwów i Kraków. Jednak w Krakowie miał on charakter rekreacyjny, natomiast we Lwowie zdecydowanie sportowy.

Łyżwiarstwo rozwijało się również na terenie dwóch największych miast zaboru rosyjskiego tj. Łodzi i Warszawy.

Staw w parku Helenów w Łodzi oraz reklama zabawy na lodzie z roku 1891.

Helenów.

W NIEDZIELĘ, dnia 8
lutego 1891 r.
przy sprzyjającej pogodzie
odbędzie się

DRUGA
maskarada na lodzie

i Noc Wenecka

połączona z podwójnym **KONCERTEM**

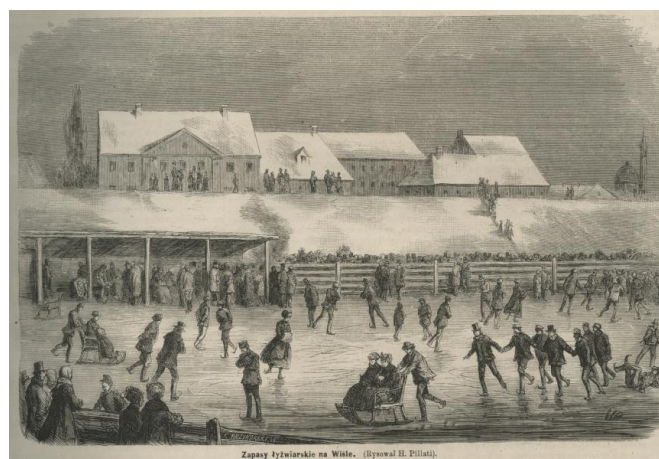
Wojskowa orkiestra rozpocznie grać o godz. 2-jej na lodzie.
W SALI **orkiestra smyczkowa** od godz. 3 po pol.

Sport łyżwiarski w formie rekreacyjnej, dotarł do Łodzi u schyłku XIX wieku. Pierwsze w mieście lodowisko zostało urządzone około 1895 r. wewnątrz ziemnego toru kolarskiego „Towarzystwa Cyklistów Łódzkich” przy ulicy Przejazd. Lodowisko wkrótce zostało oświetlone i wyposażone w szatnie oraz bufet, co umożliwiło jego eksploatację do późnych godzin wieczornych przez niezliczonych wówczas w Łodzi posiadaczy łyżew. Największą popularnością cieszyła się jednak ślizgawka organizowana corocznie w parku Helenów.

Niewątpliwie największym ośrodkiem łyżwiarskim na terenie zaboru rosyjskiego była Warszawa. Początkowo ślizgawki urządzano na Foksalu, zanim przeprowadzono tam ulicę, a w 1874 r. wyjątkowo na Placu Saskim. Po zburzeniu gmachu starego szpitala Dzieciątka Jezus, wylewano ślizgawkę na trójkątnym placu przy zbiegu ulic: Jasnej, Zgoda, Złotej i Boduena. Były jeszcze ślizgawki przygotowywane przez przedsiębiorców na placach, na których mieściły się latem welodromy. Organizowano również wyścigi łyżwiarskie na Wiśle.

W 1886 r. powstało „Warszawskie Towarzystwo Cyklistów” (WTC), którego członkowie w okresie zimowym z upodobaniem oddawali się łyżwiarstwu. Pod koniec XIX w. WTC przygotowywało ślizgawkę w swojej siedzibie przy zbiegu ulic Kaliksta, Marszałkowskiej i Koszykowej. Cykliści urządzali tam zabawy i konkursy na lodzie. Jedną z tych zabaw, pod nazwą „Konkursowej”, odbyła się w dniu 31 lutego 1888 r. Konkurs składał się z sześciu części i poszczególni zwycięzcy nagrodzeni byli medalami.

Następnie cykliści przenieśli swoją siedzibę na Dynasy i urządzali ślizgawkę na istniejącym tam stawie. Na ich ślizgawkach łyżwiarzom przygrywała orkiestra wojskowa pułku ułanów.

Zapasy łyżwiarskie na Wiśle w 1870 r.

Na Stawie Dynasowskim jeżdżono nie tylko rekreacyjnie, ale również cyklicznie rozgrywano zawody w jeździe szybkiej. Na te organizowane przez WTC imprezy przychodziło wielu widzów. Najczęściej rozgrywano sześć konkurencji (biegów):

- I Bieg zachęty — 5 razy dokoła stawu.

- II. Bieg niepełnoletnich — 2 razy dokoła stawu
- III. Bieg główny — 15 razy dokoła stawu.
- IV. Bieg wstecz — 2 razy dokoła stawu.
- V. Bieg cyklistów — 6 razy dokoła stawu.
- VI. Bieg Handicap

Siedziba WTC na Dynasach z torem wyścigowym w roku 1903.

W latach 90-tych XIX w. ślizgano się w Warszawie na czterech lodowiskach. Na wspomnianych Dynasach, dwóch stawach w Łazienkach, w Promenadzie i w Dolinie Szwajcarskiej. Dużą frekwencją cieszyła się ślizgawka, urządzana w cyrku na terenie Doliny. Skromniejszą była ślizgawka na stawie w Ogrodzie Saskim, którą w dzierżawie miało zazwyczaj Towarzystwo Wioślarskie lub Yacht-Klub.